

2005 Dünya Meteoroloji Günü

Hava, İklim, Su Ve Sürdürülebilir Kalkınma

Wmo Genel Sekreteri M. Jarraud'nun Mesajı

Dünya Meteoroloji Teşkilatı'nın (WMO) kuruluşunu sağlayan sözleşmenin 23 Mart 1950 tarihinde yürürlüğe girişi, her yıl Dünya Meteoroloji Günü olarak kutlanmaktadır. Meteoroloji, hidroloji ve ilgili diğer jeofiziki bilimlerin insan gelişimi, sürdürülebilir sosyo-ekonomik gelişim, çevre koruması ve yoksullukla mücadele gibi konular üzerindeki önemli katkısının daha iyi anlaşılabilmesi için, bu seneki konu "**Hava, iklim, su ve sürdürülebilir kalkınma**" olarak belirlenmiştir.

WMO'nun kuruluşu, meteoroloji, hidroloji ve ilgili diğer jeofiziki bilimlerde hızlı bir ilerleme sağlayarak, teknoloji ve uluslararası işbirliği alanlarında yeni bir devri başlatmıştır. Bu gelişmeler, hızlı bir şekilde, insan yaşamını korumak amacıyla operasyonel sistemlerin kuruluşu, doğal felaketlerin azaltılması ve "Bugünün gereksinimlerini, gelecek kuşakların gereksinimlerini karşılama yeteneğinden ödün vermeden karşılayan kalkınma" olarak tanımlanan sürdürülebilir kalkınmanın desteklenmesi şeklindeki geniş çaplı sosyo-ekonomik faaliyetlere dönüştürülmüştür.

Günümüzde, bu değişim, öncekinden çok daha hızlıdır. Elde edilen başarılarından dolayı bu bilimlerin hakkını teslim etmekle beraber, artık meteoroloji ve hidroloji bilimlerinden çok daha fazlası beklenmektedir. Böylesi bir beklenti içine girilmesinin bir sebebi de dünya ekonomisinin hava ve iklime karşı duyarlılığının gün geçtikçe daha iyi anlaşılmasıdır. Günümüzde, pek çok faaliyet her türlü risk ihtimali göz önünde bulundurularak yapılmasına rağmen, hemen hemen tüm insan faaliyetleri hava, iklim ve su koşullarından etkilenmektedir.

Bu durum, su, enerji ve diğer kaynakların kullanımı, sağlık, ulaşım, kentsel gelişim, gıda güvenliği, turizm ve boş zaman etkinliklerinin planlaması gibi bir çok alanda, meteorolojik ve hidrolojik hizmetlerin yeni ve daha sofistike türlerini gerektirir. İklim değişikliği, ozon tabakasının incilmesi, nüfus artışı, çölleşme ve insan güvenliğini tehdit eden diğer olağanüstü olayları önceden tahmin etmek, önlemek ve etkilerini azaltmak için, WMO ve Milli Meteoroloji ve Hidroloji Servislerinden daha iyi hizmetler talep edilmektedir.

2000 yılında, Birleşmiş Milletler, tüm üyelerine, Gelecek Binyıllık Kalkınma Hedeflerine ulaşabilmeleri için, sosyal ve ekonomik gelişim planlamalarını çevreye zarar vermemek üzere yeniden gözden geçirmeleri çağrısında bulundu. Bu hedeflerden, WMO'nun ilgi alanına giren ve 2015 yılı itibarıyla ulaşılması beklenenler şunlardır:

- Açlık sınırında olan veya günlük geliri bir dolardan daha az olan insan sayısının yarıya indirilmesi
- Güvenilir içme suyu temin edemeyen insan sayısının yarıya indirilmesi
- Daha güvenli bir dünya için zayıf yönlerin tespit edilerek, karşılaşılabilecek risklerin önlenmesi, etkilerinin hafifletilmesi, bunlara karşı hazırlıklı olunması ve yaşanabilecek felaketlerin iyileştirilmesi şeklinde bir risk değerlendirme ve yönetim planının yapılması
- Ulusal, bölgesel ve uluslararası düzeylerde; izleme ve projeksiyon çalışmalarını da kapsayan strateji uygulamalarıyla, iklim değişikliği ile ilgili konuların üzerinde durulması
- Çevresel sürdürülebilirliğin sağlanması
- Kalkınma için küresel bir ortaklığın geliştirilmesi

Bu hedefler, 2002 Dünya Sürdürülebilir Kalkınma Zirvesi'nin bir uygulaması olan Johannesburg Planı ile genişletilmiştir. Günümüzde, bu hedeflere ulaşmanın aciliyeti su götürmezdir. Birleşmiş Milletlerin hava, iklim ve su konularındaki yetkili organı olarak WMO, Gelecek Binyıllık Kalkınma Hedeflerinin uygulanmasındaki küresel çalışmaya katkıda bulunan ilgili programların ve sürdürülebilir kalkınmayla ilgili diğer faaliyetlerin uygulanması ve koordinasyonundan sorumludur. Bu sorumluluklar; ozon tabakasının korunması, iklim değişikliği, çölleşme ve biyolojik çeşitlilik üzerine uluslararası anlaşmalar ve gündem 21 in yanı sıra gelecek bin yıllık kalkınma hedefleri, geliştirmekte olan küçük ada

ülkelerinin sürdürülebilir kalkınması, gıda güvenliği, enerji üretim ve tüketimi, habitat ve kırsal alan koruması, sağlık ve atmosferin korunması ile ilgili eylem planlarıdır.

WMO'nun bu girişimlere katkıları değişik şekillerde olmaktadır. Başlıcaları; atmosfer ve su ile ilgili geliştirilmiş gözlem ve tahminler ve bunların birbirleriyle ve diğer yer sistemleriyle etkileşimleri ve erken uyarı sistemleridir.

Bilgi işlem ve iletişim alanlarındaki gelişmeler paralelinde radar ve uydu gibi uzaktan algılama gözlemleri ve diğer izleme faaliyetlerindeki ilerlemeler, atmosfer, okyanus ve diğer yer sistemi bileşenleri arasındaki etkileşimlerin dinamik ve fiziksel süreçleri hakkındaki bilimsel anlayışın gelişimine önemli ölçüde katkıda bulunmuştur. Sonuç olarak, hava tahmin ve uyarılarının doğruluk ve kalitesinde görülmemiş bir artış sağlanmıştır. Şu an ekstra-tropikal bölgelerde 7-10 günlük, tropikal bölgelerde ise 3-4 günlük hava tahminleri yapmak mümkündür. Göze çarpan diğer bir gelişme de El Nino ve La Nina gibi olayların mevsimsel tahminidir. Gelişmiş bilgi ve network faaliyetleri sayesinde böylesi olayların önceden birkaç aydan bir yıla kadar tutarlı tahminlerini yapmak mümkün olmuştur.

WMO, fiziksel çevreye ilişkin anlayış ve bilgi birikiminin artmasını sağlayan itici güçlerden biri olmuştur. WMO bu gücü, hava ve iklimin politik ve ekonomik sınırlardan bağımsız olması gerçeğinden ve üyelerinin kayıtsız taahhütlerinden almaktadır. WMO Programları, üye ulusal meteoroloji teşkilatları tarafından formülize edilir, sahiplenir ve sürdürülebilir kalkınma hedeflerini karşılamak için işletilir. Bu benzersiz anlaşma, WMO'ya felaketlerin azaltılması ve önlenmesi konularında lider olma ve sürdürülebilir sosyoekonomik kalkınmaya yarar sağlamanın yanı sıra uluslararası bir işbirliği modeli olma prestijini de kazandırmıştır.

Böylesi bir kalkınma, insanoğlunun refahına büyük bir katkı sağlamıştır. Fakat, atmosferdeki sera gazlarının konsantrasyonundaki artış, iklim değişikliği, stratosferik ozon tabakasının tüketimi, taze su kaynaklarının azalımı ve artan hava ve su kirliliği ortaya çıkan yeni sorunlardır.

Sürdürülebilir kalkınmaya diğer bir önemli tehdit de olağanüstü hava ve iklim hadiselerinin artan etkileridir. Bunlar dünyanın çeşitli bölgelerindeki tropikal siklonlar, seller, kuraklık ve sıcak hava dalgalarıdır.

1992-2001 yılları arasındaki 10 yıllık periyotta meydana gelen ve 622000 insanın ölümüne ve iki milyondan fazlasının yaralanmasına yol açan, tarıma elverişli alanları yok eden ve salgın hastalıklara neden olan tüm doğal felaketlerin yüzde doksanının hidrometeoroloji kaynaklı olduğu tahmin edilmektedir. Aynı zaman zarfında meydana gelen ekonomik kayıpların toplam hacminin ise yaklaşık 450 milyon dolar olduğu, bunun da yüzde 65'inin doğal felaket kaynaklı olduğu tahmin edilmektedir. Hiçbir ülke doğal felaketlerin olumsuz etkilerinden kendisini soyutlayamamış ve en büyük zararları da az gelişmiş ülkeler görmüştür. Tek başına bir fırtına hadisesi bile bu ülkeleri yıllarca uğraştırmaya yetmiştir. Felaketten kurtulma çalışmaları için de sınırlı ölçüde kaynaklar kullanılmıştır. İklim değişikliğinin çeşitli doğal felaket türlerinde muhtemel bir artışa sebep olduğu düşünülmektedir. Bu nedenle WMO ve üye milli meteoroloji teşkilatları için en büyük gaye meteorolojik, hidrolojik ve iklim merkezli doğal felaketlerin neden olduğu ölüm sayısının büyük ölçüde azaltılmasıdır. WMO, hava ve iklim tarafından etkilenen tüm alanlarda üye milli meteoroloji teşkilatlarına destek olmakla yükümlü bulunmaktadır.

Sürdürülebilir kalkınma için en temel gereksinim olan insan sağlığı konusunda, WMO, doğal felaketlerin ve atmosferik değişimlerin doğrudan ve dolaylı etkilerinin her ikisiyle de ilgilenmektedir. Ayrıca, WMO ozon tabakasının tahribatı, bazı hastalıkların artması ve yayılması, iklim değişikliğinin sağlık üzerine potansiyel etkisi ve aşırı ısınma veya aşırı soğumadan kaynaklanan stres gibi alt başlıkları içeren hava, iklim ve insan sağlığı hakkındaki araştırmalara da destek olmaktadır.

Gıda üretimi üzerine hava ve iklim parametrelerindeki dalgalanmaların etkilerinin değerlendirilmesi, sürdürülebilir kalkınma için çok büyük önem arz etmektedir. Toprakta faydalanma, ürün seçimi, çekirge kontrolü ve yönetim uygulamaları gibi konularda gelişme sağlamak için zirai meteorolojik metodların uygulaması, gıda güvenliğine katkıda bulunur.

Su konularında, sürdürülebilir kalkınmayı desteklemeye yönelik geliştirilmiş faaliyetler de öncelik arz etmektedir. Su kullanılabilirliğini ve kalitesini arttırmak ve özellikle ülkeler arasında müşterek kullanılan ırmak havzalarına ilişkin uluslararası işbirliğine katkıda bulunmak için Milli Hidroloji Servislerinin desteklenmesi önem teşkil etmektedir. Bu nedenle Birleşmiş Milletler bünyesindeki organizasyonlarla ve Sivil Toplum örgütleriyle olan ortaklıklar güçlendirilecektir.

Havayı kontrol altında tutmak mümkün olmamakla beraber; doğru gözlem, yüksek tutarlıktaki tahminler ve erken uyarı insanların güvenli bir şekilde yaşama şanslarını arttırabilir. Felaketlere maruz kalan ülkelerde bu amaçları yerine getirmek için içsel kapasite artırımı ve küresel ortaklıklar önem teşkil etmektedir. WMO ve milli meteoroloji ve hidroloji teşkilatları ulusal ve küresel hedeflere katkı sağlamak için bulunmaktadır. WMO kendi yetki sınırları içerisinde bilimsel ve teknik programlarını daha da geliştirecek, stratejik ittifak ve ortaklıklarını daha da arttıracak, kapasite artırımı ve kaynak mobilizasyonu için yeni uğraşlar içinde olacaktır.

Şiddetli hava olayları başta olmak üzere hava tahmini faaliyetlerinin geliştirilmesi büyük önem arz etmektedir. Bu faaliyetler felaketlerden etkilenme risklerini azaltmak ve felaketler karşısında hazır olmak için yapılacak tam ve doğru erken uyarıları kapsar. Ayrıca insanların can ve mal güvenliklerinin korunması, doğal felaketlerin etkilerinin azaltılması, sürdürülebilir sosyal ve ekonomik gelişimin teşviki ve çevre koruması çalışmalarına katkı sağlayacak çeşitli araştırma sonuçlarından operasyonel uygulamalara kadar bir çok konu üzerinde önemle durulacaktır.

Sürdürülebilir kalkınma, uzun dönemde, iklim değişikliklerinin, sosyoekonomik faaliyetler ve çevre üzerine etkilerinin daha iyi anlaşılabilirdiği ve bu değişiklikleri yönetebilme imkanlarına sahip bir iklim sistemine de ihtiyaç duyar. Karşılaşılabilecek iklim değişikliği tehditlerini yönetebilmek için bölgesel çapta, fırtına ve yağış rejimlerindeki değişikliklerin, deniz seviyesindeki yükselmenin ve bunun kentsel alanlara etkisini de içeren çok ayrıntılı senaryoların göz önünde tutulması gerekir. WMO, ulusal ve uluslararası seviyelerde uygulanmakta olan siyasi ve ekonomik politikalar için faydalanılabilir bir kaynak olmak ve başarılı uyarlamaları desteklemek amacıyla, iklim projeksiyonlarındaki belirsizliği azaltacak daha iyi iklim modellerinin ve izleme sistemlerinin geliştirilmesi için çabalarını sürdürecektir.

WMO, Milli Meteoroloji ve Hidroloji Servislerinin ürünlerinin kapsamını, kalitesini ve ulaşılabilirliğini arttırmak için çabalarını sürdürecektir. Bu çabalar, WMO'nun sürdürülebilir kalkınmanın destekçisi ve uluslararası işbirliğinin kilit öğelerinden biri olarak konumuna ve rolüne ilişkin kamuoyu bilincini arttıracaktır. Bu da, sırasıyla WMO'nun ve Milli Meteoroloji ve Hidroloji Servislerinin meteoroloji, hidroloji ve ilgili jeofiziki bilimlerdeki yetkili organlar olduğu gerçeğini pekiştirecektir.

Sürdürülebilir kalkınmaya en üst düzeyde katkıda bulunabilmek için, milli meteoroloji ve hidroloji servislerinin, kapasitelerini arttırarak mevcut olan hava, iklim ve su ile ilgili izleme servisleri ve uygulamalarını ve yeni sistemleri geliştirmeleri gerekir. Bununla ilgili olarak WMO, üç tane yeni kısa süreli program kurdu. Bunlar: Ulusal Afet Önleme ve Azaltma Programı, Uzay Programı ve Az Gelişmiş Ülkelere Yönelik Program'dır.

Daha da önemlisi, az gelişmiş ülkelerdeki kapasite geliştirme çalışmalarını göz önünde tutarak, gelişmekte olan ülkelerin desteklenmesi çalışmalarıdır. Bu ise ancak Milli Meteoroloji ve Hidroloji Servislerinin modernleştirilmesi, insan kaynaklarının geliştirilmesi ve yazılım ürünlerinin üretilmesi şeklindeki ulusal çabaların desteklenmesi ve Milli Meteoroloji ve Hidroloji Servislerinin gerek kendi aralarındaki ve gerekse diğer organizasyonlar arasındaki ulusal, bölgesel ve uluslararası seviyelerdeki birliktelik ve stratejik ortaklıkların teşvik edilmesi ile mümkündür. Bu noktada, üyeler mevcut kaynaklarını çağdaş yöntemlerle kullanıma sokma çabalarında gerek mali olarak gerekse yetmişmiş personel ve diğer ekipmanlarla desteklenecektir.

Bugünü kutlarken, 2005 yılında da Milli Meteoroloji ve Hidroloji Servislerinin ortaya koyduğu ürünlerin ve sürdürülebilir kalkınma faaliyetlerinin daha geniş alanlarda tanınmasını ve kullanılmasını temenni ediyorum. 21. yüzyılda insanlığın karşılaştığı hava, iklim ve su alanlarındaki çevresel ve gelişimsel sorunlar üzerinde kapsamlı olarak durmak ve gelişmiş bir iletişim sağlamak amacıyla, WMO'nun ulusal otoriteler, bilimsel topluluklar, ortak kuruluşlar, hükümet dışı organizasyonlar, özel sektör, medya ve diğer yayın organları ile işbirliğinin güçlenmesini umut ediyorum.